

LIPERIN KUNTA
Tarkastuslautakunta

ARVIOINTIKERTOMUS VUODELTA 2016

1. TARKASTUSLAUTAKUNTA JA TILINTARKASTUS

Kunnanvaltuuston asettaman tarkastuslautakunnan tehtävänä on kuntalain 121 §:n mukaan arvioida, ovatko valtuuston asettamat toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet toteutuneet.

Tarkastuslautakuntaan ovat kuuluneet:

	Varsinainen jäsen	henkilökohtainen varajäsen
Puheenjohtaja	Jussi Sallinen	June Karjalainen
Varapuheenjohtaja	Tiina Tikka	Heidi Mustonen
Jäsen	Wiren Vappu	Merja Flink
Jäsen	Tuomas Koskinen	Ilkka Romppanen
Jäsen	Tuula Laeslehto	Kristiina Juuti
Jäsen	Matti Taijala	Hannu Niemeläinen

Tarkastuslautakunnan esittelijänä on toiminut puheenjohtaja. Lautakunnan sihteerinä ovat olleet tilintarkastaja Tuomo Pikkarainen (1.1.2017 alkaen Taina Törrönen) sekä asianhallintasihteerit Anna-Maija Mustonen ja Sini Rantaeskola.

Hallinnon ja talouden tilintarkastajana on toiminut BDO Audiator Oy JHTT -yhteisö ja vastuunalaisena tilintarkastajana JHTT Tuomo Pikkarainen. Vastuunalaiseksi tilintarkastajaksi vaihtui 1.1.2017 JHT, HT Taina Törrönen, joka suoritti tilintarkastuksen tilikaudelta loppuun. Tilintarkastaja on raportoinut suorittamistaan tarkastuksista tarkastuslautakunnalle ja antanut kuntalain 125 §:n mukaisen tilintarkastuskertomuksen.

Lautakunta on kokoontunut vuonna 2016 arviointia varten kuusi kertaa kokoukseen. Kokouksissa on kuultu kunnan johtavia viranhaltijoita. Lisäksi lautakunta on tutustunut kunnan palvelutuotantoon toimipaikkavierailujen aikana. Elokuussa lautakunta tutustui teknisen toimen toimitiloihin ja kuuli teknisen johtajan kertomuksen toteutuneiden investointien kustannuksista ja vaikutuksesta käyttökustannuksiin. Syksyllä tarkastuslautakunta valmisteli koontia Liperin kunnanvaltuuston hyväksymien ohjelmien ja strategioiden ajantasaisuudesta. Valmistunut koonti toimitettiin joulukuussa valtuustolle tiedoksi. Joulukuun kokouksessa tarkastuslautakunta kuuli henkilöstöpäällikkö Mari Pitkäsen kertomuksen henkilöstön hyvinvoinnin arvioinnista ja toimenpiteistä hyvinvoinnin parantamiseksi. Vuoden 2017 ensimmäisessä lautakunnassa käsiteltiin Siun soten käynnistymistä ja rajapintoja sekä vierailtiin Viinijärven koululla ja perehdyttiin uuteen opetussuunnitelmaan siirtymisen toimenpiteisiin.

Tarkastuslautakunta on tutustunut valtuuston, kunnanhallituksen ja hallintokuntien pöytäkirjoihin sekä perehtynyt kunnanhallituksen ja kunnanjohtajan laatimaan tilinpäätökseen vuodelta 2016. Vuoden aikana lautakunta keskusteli useasti eläkkeelle jääneen kunnankamreerin ja virassa aloittaneen talousjohtajan kanssa talouden toteutumasta ja tulevien kuukausien todennäköisestä tilanteesta.

Tarkastuslautakunta toteutti loppuvuodesta 2016 Liperin kuntakonsernin tilintarkastuspalveluiden kilpailuttamisen. Valtuusto valitsi tilintarkastajaksi kausille 2017-2018 ja optiovuosille 2019-2020 tilintarkastusyhteistö KPMG Julkishallinnon Palvelut oy:n. Tilintarkastuspäivien määrä kilpailutuksessa pieneni aiemmista kerroista Siun soten käynnistymisen takia.

2. TAVOITTEIDEN ASETTAMINEN

Kuntalain 38 §:n mukaisesti kunnan toimintaa johdetaan valtuuston hyväksymän kuntastrategian mukaisesti. Kunnanhallitus johtaa kunnan toimintaa, hallintoa ja taloutta ja kunnanjohtaja johtaa kunnanhallituksen alaisena hallintoa.

Liperin kunnanvaltuusto on asettanut tavoitteet talousarviossa vuodelle 2016, taloussuunnitelmassa sekä monivuotisessa talouden tasapainottamisohjelmassa, jonka valtuusto hyväksyi huhtikuussa 2013. Lisäksi tavoiteasettelua on tehty kuntastrategiassa, jonka uusiminen aloitettiin syksyllä 2016.

3. TAVOITTEIDEN TOTEUTUMINEN

3.1. KUNNANHALLITUS

Kunnanhallituksen tarkoituksena on huolehtia kunnan kehittämisestä ja kuntalaisten hyvinvoinnin turvaamisesta ohjaamalla kunnan toimintaa valtuuston asettamien tavoitteiden ja myöntämien resurssien puitteissa. Kunnanhallituksen alaisen toiminnan tärkein tavoite on ollut saada kattamaton alijäämä katettua strategiakauden aikana ja tässä on onnistuttu vuoden 2015 aikana. Uutena tavoitteena on ollut toteuttaa tarkoituksenmukainen organisaatiouudistus kunnassa Siun soten perustamisen vuoksi. Kunnanhallitus myös vastasi uuden kuntastrategian valmistelutyöstä.

Vuoden aikana 1.7.2016 ruokapalvelut siirtyivät keskushallinnosta tekniseen toimeen. Ruokapalveluiden talous näkyy teknisen toimen alla vasta 1.1.2017. Lisäksi työllistämistoiminnassa tapahtui toiminnallisia muutoksia vuoden aikana ja työllistämispalveluiden pääpainoksi valittiin pitkäaikaistyöttömien ja nuorten työllistäminen.

Kunnanhallituksen alaisten yksiköiden toiminnallisista tavoitteista kokonaan toteutuivat työllistämisasioiden hoidon organisoiminen mallintaminen, hallintosäännön päivittäminen ja lähielintarvikkeiden määrän kasvu. Muilta osin tavoitteet olivat jatkuvia ja siirtyivät tuleville vuosille.

Ruokapalveluiden ja työllistämistoiminnan toiminnallisten tavoitteiden toteutumisesta tai työmarkkinatuen kuntaosuuden euromäärästä ei ole tilinpäätöksessä kerrottu. Työllistämisasioiden ja ruokapalveluiden nykyinen toiminta on syytä tuoda valtuustolle selvemmin tiedoksi.

Kunnanhallituksen talouden osalta toimintakate kasvoi peräti 440 000 euroa eli 22 prosenttia mutta toimintakate positiivisesti alittui talousarvioon nähden 232 568 euroa. Vuoteen 2015 nähden suuri

nousu johtui Siun soten valmistelukustannuksista, henkilöstön tilinpäätöspalkitsemisesta ja maaseutupalveluiden toimintakatteen heikkenemisestä.

Sisäinen valvonta toteutui koko tulosalueella ja siitä on raportoitu tilinpäätöksessä laajasti. Konsernivalvontaan on syytä kiinnittää huomiota ja näin on uuden konserniohjeen hyväksymiseen jälkeen ajateltu tehtävän.

3.2. SOSIAALI- JA TERVEYSLAUTAKUNTA

Kulunut vuosi oli sosiaali- ja terveyspalveluissa valmistautumista Siun soteen ja sen myötä 250 työntekijän siirtymiseen kuntayhtymän palvelukseen. Johdon katselmukset toteutettiin kevään aikana ydinprosesseittain. Organisaatiomuutoksessa yhteisöllisen tekemisen ajatus on korostunut, mikä näkyy mm. järjestöyhteistyön lisääntymisenä.

Pitkäaikaista laitoshoidtoa on Iltaruskon osalta purettu ja palvelukeskus Konttilanhovi muutettu tehostetun palveluasumisen yksiköksi. Penttilänpihan pienryhmäkodin remontti valmistui.

Yleislääketieteen puolella lääkärien virat on saatu täytettyä, mutta hammaslääkäreissä on ollut pientä vajausta, jota on paikattu ostopalveluin.

Hyvinvointikertomus vuosille 2017-2020 hyväksyttiin valtuustossa loppuvuodesta. Tarkastuslautakunta ei ole käsitellyt hyvinvointikertomusta mutta suosittelee tulevaa tarkastuslautakuntaa käsittelemään sitä tarkastustyössään.

Työllisyyden hoidon toimintamallia uusittiin sekä perhekeskuksessa kokeiltiin asiakasvastaavien nimeämistä ja yhteistä palvelusuunnittelua. Asiakkaiden kokemuksia psykososiaalisista palveluista kartoitettiin kyselyllä, joka osoitti työskentelyn tuottavan positiivisia muutoksia asiakkaan tilanteeseen. Ulkoinen laaduntunnustusauditointi tehtiin kesäkuussa ja se on voimassa syksyyn 2019 saakka.

Sosiaali- ja terveyspalveluiden toimintakate toteutui talousarvioon nähden 100,2 prosenttia, eli niukalla (76 000 €) ylityksellä kuten vuotta aikaisemminkin. Tulosta paransi se, että maksutuotot toteutuivat ennakoitua suurempina ja henkilöstökulut alittivat arvioidun. Palveluiden ostot ja avustukset puolestaan olivat budjetoitua suuremmat. Toimintakate kasvoi 1,0 prosenttia, mitä voi pitää edellisvuoteen (6 % välillä 2014-2015) nähden maltillisena ja myös Siun soten tavoitteiden suuntaisena.

Toiminnallisista tavoitteista sosiaali- ja terveyspalveluiden kustannusvaikuttavuus ei laskenut, vaan asukaskohtaiset nettokustannukset pysyivät alle Pohjois-Karjalan tason. Nousua edellisvuoteen tosin tapahtui 126 €/asukas, kun maakunnallisella tasolla kustannukset nousivat vain 78 €/asukas.

Hoitotakuulain määrääjat toteutuivat lähes kaikkialla terveys- ja psykososiaalisissa palveluissa, jonkin verran tavoitteesta jäätiin toimintaterapian sekä lääkärivastaanoton jonotusajoissa.

Avoterveydenhuollon ja hammashuollon peittävyys oli tavoitteiden mukainen. Kotona asuvien yli 75-vuotiaiden määrä oli hieman tavoiteltua pienempi.

Lastensuojeluilmoitukset pysyivät lähes edellisvuoden tasolla (268 kpl). Sijoituksia, huostaanottoja ja avohuollon tukitoimia jouduttiin kuitenkin tekemään arvioitua enemmän. Useat laitossijoitukset ovat olleet korkeahintaisia, joten niillä on huomattavaa kustannusvaikutusta.

Määrällisiä suoritteita toteutui arvioitua enemmän myös muilla tulosalueilla, mitä selittää ja mahdollistaa osittain toiminnalliset muutokset. Esimerkiksi kotipalvelun kuntoutuskäyntejä on voitu lisätä uuden fysioterapeutin palkkaamisen ansiosta. Terveyskeskussairaalan kuormitus kasvoi alkuvuoden 85 prosentista loppuvuoden 97 prosenttiin.

Perustoimeentulotukimenot laskivat sekä viime vuodesta että talousarviossa ennakoidusta. Kuntouttavaan työtoimintaan osallistuttiin jonkin verran viime vuotta enemmän, mutta pitkäaikaistyöttömien aktivointiaste (35 %) jäi edelleen reilusti tavoitteesta (40%).

Vuonna 2016 sosiaali- ja terveydenhuollon henkilöstön sairauspoissaoloja oli keskimäärin 10,1 kalenteripäivää/hlö. Sairauspoissaolojen kasvu näyttää tasaantuneen. Poissaoloprosentti vuonna 2016 oli 4,58 kun vuotta aikaisemmin se oli 4,55 (4,25 vuonna 2014).

3.3. SIVISTYSLAUTAKUNTA

Sivistystoimi on toiminut tilikauden 2016 ensimmäisen kokonaisen tilikauden kahden johtajan mallilla. Hallintoalan organisaatio ja johtajuus ovat edelleen suunnitteluvaiheessa. Siun soteen siirtymisen myötä myös osa sivistyksen alaisuudessa toimineista palveluista on siirtynyt soten alaisuuteen. Hyvinvointipalvelujen organisaatiouudistuksen johdosta esimerkiksi osa sivistyksen hankkeiden tuotosta on kirjattu syksystä 2016 alkaen hyvinvoinnin hallinnon tulosalueelle.

Perusopetuksessa sekä esiopetuksessa otettiin syksyllä 2016 käyttöön uusi opetussuunnitelma. Sen lisäksi Viinijärvellä aloitettu joustava esi- ja alkuopetus 0-2-luokilla jatkui ja laajeni myös muihin kouluihin. Uusi opetussuunnitelma sekä joustava esi- ja alkuopetus ovat vaatineet kouluilta tilasuunnitelua, kun oppimisympäristöjä on muokattu uutta opetussuunnitelmaa vastaavaksi. Koulujen henkilöstö on myös osallistunut uuden opetussuunnitelman mukaisiin koulutuksiin. Perusopetus pysyi kokonaisuudessaan melko hyvin annetussa budjetissa, toteuma 100,6 prosenttia. Tämä siitä huolimatta että yksittäiset menokohdat ylittivät talousarvion. Ylämyllyn ja Viinijärven koulut alittivat reippaasti budjettinsa ja koulukuljetuksen kustannukset jäivät pienemmiksi kuin talousarviossa 2016 ja tilinpäätöksessä 2015.

Varhaiskasvatuksessa tuntiperusteinen laskutus on edelleen tehostanut toimintaa ja taloudellisuutta. Varhaiskasvatus pysyi annetussa budjetissa, toteuma 99,3 prosenttia. Kulut jopa hieman alittuivat vuoden 2015 tilinpäätöksen lukemista huolimatta päivähoiton piirissä olevien lasten määrän noususta (n. 20 lasta) sekä Ylämyllyn päiväkodin muutosta väistötiloihin.

Nuoriso-, kulttuuri- ja liikuntatarjonnan osallistujien määrä ylitti tavoitteensa reilusti, kun tavoite oli 12 000 osallistujaa ja toteutuma 25 406 osallistujaa. Opinto- ja vapaa-aika myös positiivisesti alitti talousarvionsa.

Sivistyksen tulosalue kokonaisuudessaan pysyi budjetissaan, toteuma 100,3 prosenttia.

3.4. TEKNINEN LAUTAKUNTA

Vuonna 2016 teknisessä toimessa merkittävimpiä toimia olivat rakennuttajainsinöörin viran tehtäväjärjestelyt, ruokahuollon siirtyminen tekniselle toimelle 1.7.2016 alkaen, 13 uuden omakotitontin luovuttaminen sekä uuden teollisuusalueen rakentuminen Ylämyllyntien varteen.

Tekninen toimi negatiivisesti alitti hieman talousarvion, toimintakate oli 99,1 prosenttia tavoitteesta. Vaikka tulosalueen menot olivat hieman arvioitua suuremmat, toteuma 102,2 prosenttia, kertyi tuotojakin hieman arvioitua enemmän (toteuma 101,9%). Teknisen lautakunnan toimintakatteen alituksen suurin syy oli 300 000 euron pakollinen varaus vanhan terveyskeskuksen purkamista varten.

Tilikaudella myytiin kunnan tyhjillään olleista kiinteistöistä Käsämän koulu sekä Rinnekuja 3. Jyrin kaukolämpöverkko myytiin yhdellä eurolla jakelun jatkuvuusopimuksin.

Tekninen toimi on kiinnittänyt jo vuosia huomiota vesijohtoverkostoon pumpatun ja laskutetun talousveden määrien väliseen erotukseen. Nyt hukkaveden tavoitearvoon ei päästy johtuen mm. Ylämyllyllä pitkään etsitystä vesivuodosta.

Pohjois-Karjalan pelastuslaitoksen kuntaosuus jäi huomattavasti talousarviota pienemmäksi (arvio 896 511, toteutunut 758 235).

3.5. INVESTOINNIT

Investointien kokonaissumma oli vuonna 2016 yhteensä 2,57 miljoonaa euroa ja se alitti talousarvion 1,8 miljoonalla eurolla. Suurimmat poikkeamat talousarvioon nähden muodostuivat Ylämyllyn hyvinvointiaseman laajennuksen muutoksesta, Varolantie 3:n siirtyneistä muutostöistä, kiinteistöjen myynneistä saaduista budjetoimattomista tuloista sekä haja-asutusalueen vesihuoltohankkeiden talousarviota pienemmästä toteumasta.

Irtaimen omaisuuden investoinneista kokonaisuuden toteutumisasaste oli 111,2 prosenttia. Kaavateiden osalta talousarviossa pysyttiin muutoin lähes täysin, mutta Viinijärven alueella kaavateitä ei toteutettu lainkaan.

Investointien osalta tilinpäätöksessä olisi hyvä kertoa tarkemmin varsinkin kokonaan toteuttamatta jääneiden hankkeiden taustat.

4. RAHOITUS JA VIERAS PÄÄOMA

Kunnan lainakanta oli vuoden 2016 lopussa 33,0 miljoonaa euroa eli 2679 euroa asukasta kohden. Lainat per asukas ovat lähellä valtakunnan keskiarvoa. Lainakanta nousi vuoden aikana vain noin 350 000 euroa mutta pitkäaikaisten lainojen määrä tippui 171 375 eurolla. Korkomenot olivat 60 000 euroa edellisvuotta pienemmät.

Kunnan rahoituslaskelma toteutui suunnitellusti, mutta antolainauksien lisäyksenä merkattu Siun sotelle myönnetty laina näkyi talousarvioon nähden poikkeavana eränä.

Korollisten konsernilainojen määrä on korkea ja oli vuoden lopussa 49,4 miljoonaa euroa. Konsernin lainakanta kuitenkin pienentyi edellisvuodesta noin 1,7 miljoonaa euroa.

5. TUOTTOJEN KEHITYS

Liperin kunnassa kunnan omien verotulojen ja toimintatuottojen merkitys kunnan toiminnan kattamisesta on kasvanut runsaasti valtuustokauden aikana. Valtuustokauden aiempina vuosina verotulojen kasvu on kattanut alentuneista valtionosuuksista johtuneita tulonmenetyksiä. Vuonna 2016 tämä tapahtui toisin, kun valtionosuudet nousivat edellisvuoteen nähden 1,9 miljoonaa mutta verotulot pysyivät lähes ennallaan. Vuoden aikana valtionosuuksien arviota korotettiin talousarviomuutoksella 430 000 euroa, mutta muutettuunkin talousarvioon nähden ylitystä tuli 585 713 euroa. Syynä valtionosuuksien kasvulle olivat valtionosuusjärjestelmään vuoden aikana tehdyt positiiviset muutokset.

6. YHTEENVETO JA EHDOTUS JATKOTOIMENPITEIKSI

Tarkastuslautakunta korostaa, että tilinpäätöksen toimintakertomuksessa on syytä kertoa selkeästi ja yksityiskohtaisesti toiminnallisten muutosten sisällöistä. Tämä selkeyttäisi luottamushenkilöille annettavaa kokonaiskuvaa.

Kumulatiivisen alijäämän kattamisesta huolimatta ei Liperillä ole varaa välivuosiin, vaan tulojen ja menojen suhdetta on jatkossakin tiukasti valvottava. Kaksi peräkkäistä positiivista vuotta antaa kuitenkin hieman tilaa kunnan kehittämiseksi. Tarkastuslautakunta kuitenkin korostaa tilinpäätöksen sivulla 38 olevaa huomiota siitä, että jos kuntakonsernin lainamäärä kasvaisi ja koko konsernin vuosikate tulisi negatiiviseksi, Liperin kunta täyttäisi kuntalain 118 § kriisikuntakriteeristön.

Tarkastuslautakunta kiittää kunnan henkilöstöä ja luottamushenkilöitä vuoden 2016 taloudellisesti tehokkaasta tuloksesta ja talouden tasapainottamissuunnitelman hyvästä noudattamisesta. Lautakunta kiittää myös kunnanhallitusta, valtuustoa, muita luottamushenkilöitä, johtavia viranhaltijoita ja koko henkilöstöä valtuustokauden aikana tehdystä työstä.

Liperissä 8.5.2017

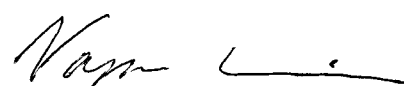
Liperin kunnan tarkastuslautakunta

Jussi Sallinen
puheenjohtaja

Tiina Tikka
varapuheenjohtaja

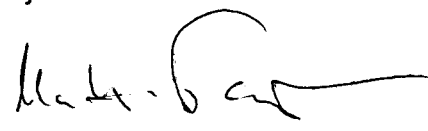

Vappu Wiren
jäsen

Tuomas Koskinen
jäsen

Tuula Laeslehto
jäsen

Matti Taijala
jäsen